

Posudek

Jaromír Dvořák: *Anglosaská literatura a česká společnost v letech 1918-1938*. Diplomová práce, strojopis. Ústav českých dějin, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, Praha 2019, 178 s.

Práce Jaromíra Dvořáka se svým zaměřením poněkud vymyká diplomovým pracím obhajovaným na ÚČD FF UK, neboť striktně vzato nejde o práci z oboru historie, ale o práci ležící někde na pomezí mezi filozofií, anglistikou, literární historií, pedagogikou a historií. Práce se skládá vlastně ze dvou částí: v první se Dvořák zabývá otázkou, do jaké míry byly v českém prostředí v meziválečném období přijímány duchovní podněty anglosaského světa, především anglické (resp. britské) a americké filozofie a literatury. Druhá část se týká výuky angličtiny v českých zemích ve zkoumaném období. V první části se autor také zabývá problémem, do jaké míry česká veřejnost recipovala myšlenky britské a americké demokracie a politického zřízení. K řešení problému Dvořák přistoupil poněkud netradičně: snaží se ukázat, jak anglické filozofické myšlení, britský parlamentarismus a americký demokratický systém zprostředkoval ve svých spisech T. G. Masaryk a jak britský způsob života přiblížil českým čtenářům ve svém cestopise „Anglické listy“ spisovatel Karel Čapek. Autor řeší také vliv amerického pragmatismu a relativismu na Čapkovo dílo a proměnu vztahu Karla Čapka k americké kultuře.

Práce je rozdělena na úvod, čtyři kapitoly, které se dále dělí na podkapitoly, závěr a přehled použitých pramenů a literatury. V úvodu autor vytyčuje předmět své práce. První kapitola s názvem „Pojem kultury“ se zabývá teoretickými problémy a přehledem různých teorií kultury. Po obsahové stránce je tato kapitola sice zajímavá, podle mého názoru je však zbytečně rozsáhlá, protože teoretické problémy kultury se netýkají tématu práce, tak jak jej autor vytýčil.

Druhá kapitola s názvem „Osobnosti kulturní transmise“ je rozdělena na dvě části: první, s názvem „Masaryk a jeho inspirace náboženským myšlením“ se zabývá především otázkou vztahu T. G. Masaryka k Humově skepsi a jeho vztahem k filozofii Jamese Stuarta Milla. Dále si autor všimá Masarykova vztahu k anglické (bylo by lépe napsat: britské) a americké kultuře. Druhá část kapitoly pojednává o vztahu Karla Čapka k anglosaské kultuře, přičemž samostatná podkapitola je věnována návštěvě Karla Čapka ve Velké Británii a jeho „Anglickým listům“. Tato část je dobře zpracována.

Třetí kapitola se týká vývoje anglistiky na pražské univerzitě a osobností Viléma Mathesia. Tato kapitola je vlastně jakousi samostatnou studií, je založena na dobré znalosti pramenů i literatury. K této části práce nemám připomínky.

Čtvrtá kapitola s názvem „Anglický jazyk na středních školách v letech 1918-1938“ podává poměrně vyčerpávající výklad o tom, jak se postupně na českých středních školách prosazovala výuka angličtiny. Autor rozšířil časový rámec i o stručný výklad ohledně výuky angličtiny před rokem 1918. Kapitola je zakončena přehledem nejpoužívanějších učebnic a jejich rozborem z hlediska pedagogického. V souvislosti s touto kapitolou se domnívám, že by bylo vhodné se alespoň zmínit, že v Praze existovalo v meziválečném období anglické soukromé reálné gymnázium s právem veřejnosti, kde výuka probíhala v angličtině (s povinnou výukou češtiny, němčiny a latiny). Kapitola, která by mohla být rovněž samostatnou studií, je jinak napsána se znalostí věci.

Závěr působí poněkud rozpačitě, protože autor se snaží sumarizovat výsledky své práce, ale zároveň konstatuje: „Musím přiznat, že nebylo v mých silách pojmout ani celou intelektuální produkci spojenou s anglosaským kulturním vlivem“ (s. 167). Domnívám se, že v tom je i hlavní problém celé práce: autor - pokud soudíme podle názvu – si vybral téma příliš široké. Název práce tudíž neodpovídá jejímu obsahu. Obecně se vůbec práce spíše jeví jako soubor několika samostatných studií, jejichž téma je volně propojeno, avšak netvoří jednotný celek.

K práci mám ještě drobné připomínky:

Na s. 48, pozn. 168 – autor odkazuje na vliv Millovy knihy *The Subjection of Women* na T. G. Masaryka a správně uvádí, že tuto práci přeložila jeho manželka Charlota do češtiny; proč ale v poznámce odkazuje na práci Aloise Hajna *Ženská otázka* (Praha 1939), a nikoliv přímo na dotyčný český překlad Millovy knihy *Poddanství žen*, který vyšel v Praze v roce 1890 nákladem *Časopisu českého studentstva*?

Na s. 55, pozn. 209 – není jasné, z kterého vydání Masarykovy práce *O naší nynější krizi* autor cituje. V seznamu použité literatury na s. 174 to rovněž uvedeno nyní, je tam jen odkaz na souborné vydání tří prací *Česká otázka. O naší nynější krizi. Jan Hus bez udání roku a místa vydání*. Poprvé autor „*Naší nynější krizi*“ cituje na s. 52, pozn. 193 podle prvního vydání z roku 1895, ale tehdy práce nevyšla současně s *Českou otázkou*. V posledním 7. vydání práce, vydané souborně s *Českou otázkou* a Janem Husem Masarykovým ústavem

v roce 2000 je citovaná věta o angličtině jako nejrozšířenějším jazyku (což je pro rok 1895 přinejmenším sporné tvrzení) na s. 292.

Na s. 57-58: není mně zcela jasné, co autor svým výkladem o Masarykově pohledu na příčiny a průběh Světové války sleduje: jde mu o interpretaci Masarykova myšlení za I. světové války, anebo chce ukázat, že známá Masarykova téze o Světové válce jako konfliktu mezi teokratickým a demokratickým principem byla inspirována dobovým britským filozofickým myšlením? (poznámka: po věcné stránce samozřejmě Masarykova téze o tom, že první světová válka byla konfliktem mezi demokracií, reprezentovanou dohodovými státy, a teokracií, kterou pro Masaryka představují země Trojspolku, neobstojí).

Na s. 60-61: napsat, že T. G. Masaryk byl přítelem Vojty Náprstka, se mně jeví jako přehnané. Masaryk měl „U Náprstků“ několik přednášek, mimo jiné přednášel pro Americký klub dam, ale o přátelství se podle mého názoru mluvit nedá.

Na s. 67 – Čapkův román Továrna na absolutno vyšel poprvé v roce 1922 v Brně, nikoliv až v roce 1923. Už před knižním vydáním vycházel na pokračování v Lidových novinách.

Na s. 87 – Čapkův román Hordubal se neodehrává na české vesnici, ale na Podkarpatské Rusi. Námět románu vychází ze skutečné události, k níž došlo v roce 1932.

Na s. 100 – plný a správný název instituce je School of Slavonic and East European Studies, nikoliv Scholl of Slavonic (jde zřejmě o pouhý výpadek slov).

Na s. 112 – Dmytro Čyževskij nebyl Rus, ale Ukrajinec.

Na s. 140 – věta: „Anglosaské velmoci se staly československými spojenci a většinová společnost se začala horečně učit anglicky“ je problematická. Velká Británie nikdy nebyla spojencem ČSR, byla pouze spojencem Francie, která byla československým spojencem. USA v meziválečném období zastávaly politiku izolacionismu. Tvrzení o „horečné se učení angličtině“ se mně pro meziválečné období jeví přehnané.

Na s. 141 – obecně nelze říci, že by se angličtina v celoevropském měřítku v meziválečném období prosadila na středních školách, převažovala stále ještě francouzština.

Na s. 148 – ve výčtu menšinových středních škol chybí ještě polské reálné gymnázium v Orlové. Bylo sice původně nestátní, ale mělo právo veřejnosti.

Čistě na okraj bych ještě upozornil, že i když je práce napsána dobrým jazykem, na s. 46 jsem objevil závažnou pravopisnou chybu „Humovi filozofie“ „Humovy filozofie“. (ve větě: také Čáda chápal v rámci Humovi/y filozofie za ústřední jeho psychologické rozbory vnímání), která práci zbytečně hyzdí.

Přes uvedené výhrady považuji práci za přínosnou a splňující požadavky kladené na diplomovou práci. Proto ji **doporučuji** k obhajobě a navrhuji její hodnocení stupněm „velmi dobře.“

V Praze, 30. srpna 2019

Prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc.